

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 54/07-57

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. júna 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti W. S., V.; A. S., M.; T. S., M.; V. Š., M.; A. G., M.; G. M., K.; O. E., M.; V. S., M.; K. Š., V.; P. K., M.; J. S., V.; M. G., P.; E. Č., K.; K. C., V.; M. S., V.; Ing. P. G., P.; Ing. P. G., P.; J. G., B.; E. G., P.; a MUDr. J. K., K., zastúpených advokátom JUDr. M. J., K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 181/92, za účasti Okresného súdu Košice - okolie, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo W. S., A. S., T. S., V. Š., A. G., G. M., O. E., V. S., K. Š., P. K., J. S., M. G., E. Č., K. C., M. S., Ing. P. G., Ing. P. G., J. G., E. G. a MUDr. J. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 181/92 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice - okolie prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 181/92 konal bez zbytočných prietáhov.

3. W. S., A. S., T. S., V. Š., A. G., G. M., O. E., V. S., K. Š., P. K., J. S., M. G., E. Č., K. C., M. S., Ing. P. G., Ing. P. G., J. G., E. G. a MUDr. J. K. priznáva finančné zadosťučinenie každému v sume po 150 000 Sk (slovom stopäťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré im je Okresný súd Košice - okolie povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice - okolie je povinný uhradiť W. S., A. S., T. S., V. Š., A. G., G. M., O. E., V. S., K. Š., P. K., J. S., M. G., E. Č., K. C., M. S., Ing. P. G., Ing. P. G., J. G., E. G. a MUDr. J. K. trovy právneho zastúpenia v sume 102 160 Sk (slovom sto dväťdesiat tisíc slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu JUDr. Milana Jurka, Roosewelta 6, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 54/07 z 12. apríla 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť W. S., A. S., T. S., V. Š., A. G., G. M., O. E., V. S., K. Š., P. K., J. S., M. G., E. Č., K. C., M. S., Ing. P. G., Ing. P. G., J. G., E. G. a MUDr. J. K. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote

podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice - okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 181/92.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia (resp. ich právni predchodcovia) podali 27. marca 1992 okresnému súdu žalobu o určenie povinnosti „... uzavrieť reštitučnú zmluvu“ proti bývalej Piloimpregne, š. p., Košice (ďalej len „žalovaný“).

Sťažovatelia uviedli, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu uplynulo takmer 15 rokov a v ich veci nie je právoplatne rozhodnuté, čím pretrváva ich právna neistota. Ich právna vec sa nachádza od podania návrhu doteraz na súde prvého stupňa, kde nedošlo za toto obdobie ani k vyhláseniu meritórneho rozsudku. Podľa sťažovateľov je tento stav neznesiteľný a nedá sa v najbližšej dobe predpokladať, že by mohlo dôjsť k právoplatnému skončeniu tohto konania.

Sťažovatelia sa v sťažnosti domáhali, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a súčasne žiadali, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v ich právnej veci bez zbytočných prietáhov a priznal im finančné zadosťučinenie v sume 300 000 Sk pre každého z nich, ako aj úhradu trov právneho zastúpenia.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. V 222/2007 doručeným ústavnému súdu 16. mája 2007, ktorého obsahom je aj prehľad vykonaných procesných úkonov okresného súdu:

- *dňa 27. 3. 1992 napadla žaloba*
- *dňa 7. 4. 1992 - výzva povinnému, t. j. odporcovi*
- *výzva navrhovateľovi o predloženie úplného LV*
- *dňa 8. 6. 1992 - vytýčený termín pojednávania na deň 26. 6. 1992*
- *dňa 26. 6. 1992 - pojednávanie odročené z dôvodu spojenia vecí*

- *dňa 6. 7. 1992 - stanovisko odporcu*
- *dňa 9. 12. 1992 - vytýčený termín pojednávania na deň 17. 12. 1992*
- *dňa 17. 12. 1992 - pojednávanie - výsluch navrhovateľov, odporca neprítomný*
- *dňa 8. 1. 1993 - výzva navrhovateľom o upresnenie žalobného petitu*
- *dňa 20. 1. 1993 - žiadosť navrhovateľa o predĺženie lehoty*
- *dňa 18. 2. 1993 - žiadosť navrhovateľov o ustanovenie súd. znalca za účelom upresnenia žalobného petitu*
- *dňa 5. 4. 1993 - navrhovatelia predložili identifikáciu parciel*
- *dňa 8. 4. 1993 - vytýčený termín na deň 20. 4. 1993 - ohliadka*
- *dňa 20. 4. 1993 - vykonaná ohliadka*
- *dňa 11. 6. 1993 - výzva odporcovi o predloženie dokladov týkajúcich sa stavieb*
- *dňa 12. 7. 1993 - urgencia odporcu*
- *dňa 20. 7. 1993 - úradný záznam - pracovník odporcu predložil súdu nájomnú zmluvu a zároveň žiadal predĺžiť lehotu o 30 dní na predloženie ostatných dokladov*
- *dňa 1. 9. 1993 - odporca písomne oznámil, že požadované doklady zatiaľ nemá*
- *dňa 6. 9. 1993 - odporca urgovaný zo strany súdu*
- *dňa 21. 12. 1994 - vytýčený termín pojednávania na deň 18. 1. 1995, pojednávanie odročené na neurčito za účelom špecifikácie petitu žaloby*
- *dňa 3. 2. 1995 - navrhovatelia predložili rodné listy osôb, ktoré dokladujú oprávnenosť reštitučného nároku*
- *dňa 6. 7. 1995 - navrhovatelia oznámili zmenu ich právneho zástupcu*
- *dňa 16. 7. 1995 - vytýčený výsluch právneho zástupcu navrhovateľov na deň 20. 9. 1995*
- *dňa 18. 9. 1995 - doručená špecifikácia žalobného petitu*
- *dňa 30. 1. 1996 - doplnenie návrhu zo strany navrhovateľov*
- *dňa 23. 2. 1996 - doručenie upraveného žalobného petitu odporcovi na vyjadrenie*
- *dňa 15. 4. 1996 - odporca vyzvaný na predloženie výpisu z obchodného registra*
- *dňa 13. 5. 1996 - odporca predložil výpis z obchodného registra*

- *dňa 6. 12. 1996 - vytýčený termín pojednávania na deň 14. 1. 1997 - pojednávanie odročené na neurčito - vyžiadané podklady z katastra nehnuteľnosti*
- *dňa 28. 2. 1997 - katastrálny úrad zaslal súdu požadované podklady*
- *dňa 14. 7. 1997 - spätne žiadaný katastrálny úrad o zaslanie úplného výpisu z pozemkovej knihy*
- *dňa 30. 7. 1997 - doručený úplný výpis z pozemkovej knihy katastrálneho úradu*
- *dňa 28. 4. 1999 - sa dostavil právny zástupca po pôvodnej žalobkyni, ktorý oznámil súdu jej úmrtie*
- *dňa 13. 8. 1999 - pripojený dedičský spis*
- *dňa 13. 9. 1999 - vyzvaní právni zástupcovia na oznámenie, či vstupujú do konania*
- *dňa 18. 10. 1999 - žiadosť o pripojenie spisu 17 C 60/98*
 - *spis pripojený dňa 17. 2. 2000, z dôvodu, že pojednávajúca sudkyňa bola PN*
- *dňa 31. 3. 2000 - vyzvaný právny zástupca pôvodného odporcu o oznámenie, či v konaní zastupuje aj účastníka, ktorý nadobudol vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam na základe zmluvy o predaji časti podniku*
- *dňa 12. 2. 2001 vytýčený termín pojednávania na deň 6. 4. 2001, pojednávanie odročené z dôvodu ospravedlnenia právneho zástupcu odporcu*
- *dňa 27. 4. 2001 - pripojené dedičské spisy po pôvodných žalobcoch*
- *dňa 6. 11. 2001 - vytýčený termín pojednávania na deň 15. 1. 2002*
- *dňa 14. 12. 2001 - právny zástupca navrhovateľov oznámil súdu úmrtie ďalšieho žalobcu*
- *dňa 15. 1. 2002 - pojednávanie odročené z dôvodu, aby právni zástupcovia oznámili súdu, či vstupujú do konania*
- *dňa 28. 2. 2003 - právny zástupca navrhovateľov upravil návrh a upresnil žalobný petit*
- *dňa 12. 3. 2003 - vytýčený termín pojednávania na deň 30. 4. 2003, na pojednávaní výsluch účastníkov, odročené na spresnenie návrhu*
- *11. 12. 2003 - vytýčený termín výsluchu na deň 28. 1. 2004*

- *dňa 28. 1. 2004 - žiadaný archív OS Košice I o predloženie dokladu zo zbierok listín*
- *dňa 4. 3. 2004 - doložené listiny*
- *dňa 20. 4. 2004 - vytýčený termín pojednávania na deň 3. 6. 2004, pojednávanie preročené na deň 25. 6. 2004, pojednávanie odročené z dôvodu PN právneho zástupcu odporcu*
- *dňa 21. 9. 2004 - upresnenie žalobného petitu navrhovateľmi*
- *dňa 22. 9. 2004 - pojednávanie odročené za účelom vykonania dokazovania - zadováženie všetkých titulov a listín od roku 1947, pojednávanie odročené na deň 27. 10. 2004 - pojednávanie preročené na deň 9. 12. 2004*
- *dňa 9. 12. 2004 - pojednávanie odročené na 4. 2. 2005 za účelom doplnenia dokazovania ohľadne podania odvolania proti Výmeru ONV M.*
- *dňa 4. 2. 2005 pojednávanie odročené z dôvodu zadováženia dokladov z archívu*
- *dňa 10. 10. 2005 pojednávanie odročené na žiadosť právneho zástupcu odporcu na deň 19. 12. 2005*
- *dňa 30. 1. 2006 - pojednávanie odročené na deň 9. 3. 2006 z dôvodu oboznámenia sa odporcu k listinám, ktoré mu boli doručené na pojednávaní*
- *dňa 9. 3. 2006 - pojednávanie odročené z dôvodu oboznámenia sa úkonov, ktoré boli vykonané v súvislosti s uplatnením reštitučných nárokov pôvodnými navrhovateľmi*
- *dňa 8. 8. 2006 - oznámenie o zmene na strane žalobcov a predloženie listín*
- *dňa 22. 8. 2006 - oznámenie o zmene na strane žalobcov a predloženie listín*
- *dňa 6. 10. 2006 - uložené opatrenie predsedom súdu na plynulé konanie vo veci (Spr.2081/06)*
- *dňa 1. 2. 2007 - vytýčený termín pojednávania na deň 9. 3. 2007*
- *dňa 16. 2. 2007 - právny zástupca navrhovateľov písomne rozšíril návrh a spresnil petit*
- *dňa 20. 2. 2007 - súd vydal uznesenie o pripustení do konania odporcu 2/*
- *dňa 22. 2. 2007 - požiadaný katastrálny úrad o predloženie dokladov*
- *dňa 7. 3. 2007 - právna zástupkyňa po pôvodnej navrhovateľke oznámila, že na žalobe netrvá a návrh berie späť*

- dňa 9. 3. 2007 - pojednávanie odročené pre ospravedlnenie právneho zástupcu odporcu, ktorý žiadal pojednávanie odročiť z dôvodu kolízie pojednávanií - pojednávanie odročené na 3. 5. 2007

- dňa 12. 3. 2007 - katastrálny úrad zaslal súdu požadované výpisy z pozemkovej knihy, ako aj kópie zmlúv

- dňa 3. 5. 2007 - pojednávanie odročené z dôvodu, že bolo uložené navrhovateľom oznámiť súdu, či trvajú na poslednej úprave žalobného petitu a preveriť spôsobilosť označeného GP pre zápis do katastra a odporcovi bolo uložené preukázať prípadné zastavanie sporných nehnuteľností.“

Ďalej okresný súd uviedol, že „Právna zložitost' sporu vyplýva z toho, že v danom prípade nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom sporu, boli Okresnou správnou komisiou v M. dňa 12. 7. 1947 skonfiškované a to časti 1384/2880-in z celku, t. j. 48 % z celého podniku. V podiele 1496/2880-in z celku neboli splnené podmienky na konfiškáciu, avšak na celý podnik bola uvalená národná správa. Zápisom do pozemno-knižnej vložky č. 2004, čd. 64, bolo vložené vlastnícke právo pre D. n. p., K., v podiele 1/1. Ďalším zápisom čd. 26/ sa vložilo vlastnícke právo pre Č. – P., n. p., K.

Počas konania v rámci privatizácie došlo k odpredaniu časti podniku, t. j. predmetu sporu.

Okrem týchto skutočností počas konania dochádza k úmrtiam pôvodných žalobcov, čo vyvoláva časté procesné úpravy na strane žalobcov (aktívna legitímácia a s tým spojené úpravy žalobného petitu)“.

Právny zástupca sťažovateľov reagoval na vyjadrenie okresného súdu podaním doručeným ústavnému súdu 6. júna 2007, v ktorom o. i. uviedol: „Z prehľadu týchto procesných úkonov vyplýva, že v predmetnom konaní sa vyskytli viaceré obdobia dlhšej nečinnosti okresného súdu.

Napríklad obdobie nečinnosti v trvaní viac ako 1,5 roka od 20. 4. 2003 (správne má byť 20. 4. 1993, pozn.) kedy bola vykonaná ohliadka do 18. 1. 1995 kedy sa konalo pojednávanie vo veci samej.

Ďalej napríklad obdobie nečinnosti okresného súdu v trvaní takmer 2 rokov od 18. 1. 1995 do 14. 1. 1997, alebo obdobie nečinnosti v trvaní takmer 4,5 roka od 14. 1. 1997 do 6. 4. 2001.

Hoci v prehľade vykonaných procesných úkonov predseda okresného súdu uvádza, že aj v tomto období okresný súd vykonal niektoré úkony je potrebné poznamenať, že tieto úkony okresného súdu nesmerovali k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľov a napokon išlo o veľmi jednoduché úkony kancelárskeho charakteru, z ktorých nemožno uzavrieť, že okresný súd bol v tomto období činný.“

S názorom okresného súdu, že napadnuté konanie je právne zložité, sťažovatelia vyjadrili nesúhlas a uviedli, že *„Žiadna právna (ani skutková) zložitosť veci nemôže spôsobiť, že občianske súdne konanie by nebolo možné právoplatne ukončiť v rozumnom čase, teda v primeranej lehote a bez zbytočných prieťahov. Ak by tomu tak nebolo, nemohlo by občianske súdne konanie vedené nezávislými a nestrannými súdmi spôsobilé zabezpečiť, garantovať a realizovať ústavné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. (...)*

Vec je právne zložitou vtedy, ak táto zložitosť je daná objektívne. Nestačí, že vec je právne zložitá pre zákonného sudcu.

Predmetná vec nie je právne zložitá natolko, aby ju nebolo možné právoplatne ukončiť v rozumnom čase“.

K námietke okresného súdu o potrebe častej procesnej úpravy na strane žalobcov z dôvodu úmrtia pôvodných žalobcov právny zástupca sťažovateľov uviedol: *„Zo subjektívneho hľadiska potrebu takejto procesnej úpravy (zmena účastníka) nezavinili sťažovatelia. Nemožno sťažovateľom pričítať túto skutočnosť.*

Z objektívneho hľadiska je rozhodovanie okresného súdu o pripustení zmeny na strane žalobcov vecou právne a skutkovo veľmi jednoduchou.“

Obsah spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené v jeho vyjadrení, a preto ústavný súd poukazuje len na tie úkony, ktoré považuje za preukázané.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...

Sťažovatelia zároveň namietali aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná...

Ústavný súd si pri výklade „základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde

sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v označenom konaní dochádza k porušovaniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup

samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokovávanej veci, teda čo je pre sťažovateľov „v stávke“.

1. Z hľadiska prvého kritéria, t. j. či išlo o zložitú vec po právnej a skutkovej stránke, ústavný súd konštatuje, že predmetom konania pred okresným súdom je majetkový spor súvisiaci s reštitúciou. Sťažovatelia (resp. ich právni predchodcovia) si uplatnili nárok, ktorý vychádzal zo zákona č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd v znení neskorších predpisov. Tieto spory boli spočiatku komplikované tým, že sudy nemali skúsenosti s reštitučnými zákonmi. Nedostatok skúsenosti súdov možno považovať za prvok, ktorý robil tieto veci zložitejšími (skutkovo, pretože bolo treba zisťovať vlastnícke vzťahy ich rekonštruovaním do minulosti, a právne, pretože sprvu neexistoval jednotný, resp. jednotiaci výklad a aplikácia zákona), avšak žiadna právna a skutková zložitosť veci, prípadne nedostatok judikatúry nemôže ospravedlniť to, že viac ako 15 rokov po začatí sporu nebol vo veci vyneseny ani jeden rozsudok. Ústavný súd aj napriek tomu považuje za potrebné vysloviť názor, že v danom prípade ide najmä o skutkovo zložitú majetkovú vec, ktorá vyžadovala dokazovanie predovšetkým výpovedami a vyjadreniami účastníkov, svedkov, zaobstaraním a vyhodnotením listinných dôkazov, a teda časovo náročnejší procesný postup v konaní.

Neobvykle zdĺhavý priebeh napadnutého konania však ústavný súd nemôže pripísať iba na vrub skutkovej alebo právnej zložitosti prerokovávanej veci, pričom treba opätovne pripomenúť a zdôrazniť, že konanie v právnej veci sťažovateľov (od podania žaloby 27. marca 1992 až doteraz) trvá viac ako 15 rokov. Táto dĺžka konania je celkom zjavne neprimeraná a z hľadiska čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru je netolerovateľná a neakceptovateľná.

Relevantnou skutočnosťou pri posúdení otázky zbytočných priesťahov v namietanom konaní bola povaha veci, pretože sťažovatelia namietali porušenie svojich označených práv v reštitučnom konaní, ktorého predmetom je náprava krívd z minulosti.

2. Správanie sťažovateľov ako účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu označených práv.

Ústavný súd na jednej strane poznamenáva, že sťažovatelia boli v konaní aktívni a súčinnosťní, zastúpení právnym zástupcom, nariadených pojednávaní sa v zásade osobne alebo zastúpení advokátom zúčastňovali, ale na druhej strane konštatuje, že i sťažovatelia čiastočne prispeli k spomaleniu priebehu konania tým, že viackrát (v rokoch 1993, 1995, 1996, 2003, 2004, 2007) upresňovali petit žaloby, avšak v niektorých prípadoch reagovali na objektívne skutočnosti (smrť účastníkov konania).

V danom prípade dĺžku konania ovplyvnili aj objektívne skutočnosti, a to úmrtie žalobcov a s tým súvisiace právne dôsledky týkajúce sa účasti v konaní, ako aj organizačné zmeny, resp. zmeny právnej formy na strane žalovaného.

Z uvedeného možno urobiť záver, že sťažovatelia neovplyvnili doterajšiu dĺžku konania v ich veci do takej miery, aby im bolo možné pričítať podiel na stave, v ktorom sa ich vec teraz nachádza.

3. Napokon ústavný súd z hľadiska posúdenia otázky existencie zbytočných priet'ahov hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd poukazuje na to, že predmetom posúdenia je spor, ktorý začal 27. marca 1992, avšak vzhľadom na to, že zákon o ústavnom súde nadobudol účinnosť 15. februára 1993 a neobsahuje ustanovenie o spätnej pôsobnosti, relevantné obdobie, v ktorom možno skúmať, či došlo alebo nedošlo k zbytočným priet'ahom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa začína od 15. februára 1993 (m. m. I. ÚS 52/01, IV. ÚS 387/04). V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že ak nie je v zásade oprávnený skúmať a rozhodnúť o prípadnom porušení základného práva pred 15. februárom 1993, neznamená to, že pri celkovom hodnotení, či za obdobie, ktoré od 15. februára 1993 uplynulo, došlo alebo nedošlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, nemôže tiež zohľadniť stav konania k uvedenému dátumu (IV. ÚS 277/04).

Na základe prehľadu úkonov okresného súdu ústavný súd konštatuje, že takmer celý priebeh konania je poznačený nesústredenosťou a neefektívnosťou jeho postupu, keď niektoré úkony nesmerovali k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľov, čo malo vplyv na doterajšiu dĺžku sporu. I keď v priebehu viac ako 15-ročného konania boli zistené iba kratšie obdobia absolútnej nečinnosti (od 5 do 26 mesiacov) a okresnému súdu nemožno vytknúť inú opakovanú dlhodobejšiu nečinnosť, ústavný súd zdôrazňuje, že občianske súdne konanie, ktoré bez meritórneho právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako je to v danej veci, možno už len na základe jeho posúdenia v celku považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy. V priebehu celého konania okresný súd nepostupoval v konaní dôsledne a neorganizoval svoju prácu tak, aby v čo najkratšej dobe zadovážil dostatok relevantných dôkazov potrebných na rozhodnutie vo veci samej.

Ústavný súd sa preto plne stotožnil s názorom sťažovateľov vyjadreným v ich sťažnosti, že *„Aj keď okresný súd v danej veci vykonal veľký počet procesných úkonov (pojednávani), v priebehu konania však nepostupoval podľa zásady vyplývajúcej z prvej vety ustanovenia § 100 ods. 1 0. s. p. podľa ktorej, len čo sa konanie začalo postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Postup súdu nebol v súlade s ustanovením § 114 ods. 1 0. s. p. podľa ktorého pojednávanie pripraví predseda senátu tak, aby bolo možné rozhodnúť o veci spravidla na jedinom pojednávaní. O tom, že okresný súd v rámci svojho postupu nemal na zreteli príslušné zákonné ustanovenia svedčí skutočnosť, že hoci v priebehu konania, ktoré trvá takmer 15 rokov nariadil viaceré pojednávania, vo veci dosiaľ nerozhodol a vec nie je dosiaľ právoplatne skončená. Stav právnej neistoty sťažovateľov nebol dosiaľ odstránený“*.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 181/92 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú sťažovatelia domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 300 000 Sk pre každého z nich z dôvodov, že *„pociťujú skutočne úzkosť a bezmocnosť, že ich vec nie je rozhodnutá ani po uplynutí takmer 15 rokov od začatia konania“* s prihliadnutím aj na to, že *„toto konanie malo viesť k zmierneniu ich majetkových krívd a k nadobudnutiu pocitu zadosťučinenia za majetkové ale aj iné útrapy, ktoré sťažovatelia prežili v minuom režime“*.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného pod sp. zn. 6 C 181/92, ktorá predstavuje viac ako 15 rokov, berúc do úvahy tiež konkrétne okolnosti prípadu (predmet sporu), ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 150 000 Sk pre každého zo sťažovateľov za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. M. J., ktoré si vyčíslil v podaní doručenom ústavnému súdu 6. júna 2007 v sume 153 240 Sk.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2006, ktorá bola 17 822 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 2 970 Sk. V prípade 20 sťažovateľov (2 x 2 970 Sk x 20) táto suma činí po odpočítaní 20 % (spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb podľa § 13 ods. 3 vyhlášky) spolu 95 040 Sk. Trovy právneho zastúpenia vrátane režijného

paušálu 2 x 178 Sk u 20 sťažovateľov (§ 16 ods. 3 vyhlášky) boli priznané v celkovej sume 102 160 Sk.

Podanie právneho zástupcu sťažovateľov doručené ústavnému súdu 6. júna 2007 (stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah (sumarizácia dosiaľ známych skutočností) ako podanie relevantné pre rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou nález“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. júna 2007